

Visita a la Catedral del Sant Esperit de Terrassa

La catedral del Sant Esperit de Terrassa fou edificada com a parròquia de la vila que havia crescut fins a 1200 habitants al voltant del Castell de Terrassa. Representa un dels millors exponents del gòtic tardà a Catalunya. Les seves mides són 49 m de llargada, 14'5 m d'amplada i 22'7 m d'alçada. En el seu inici, a finals del segle XVI, l'església fou beneïda per l'Abat de Montserrat P. Josep Costa, fill de Terrassa. Després de la guerra civil va ser consagrada pel Bisbe de Barcelona, Dr. Gregorio Modrego (10 de desembre de 1950). Un any més tard rebia el títol de Basílica Menor (11 de novembre de 1951). El 15 de juny de 2004 fou estat elevada a la dignitat de Catedral de la nova diòcesi de Terrassa, erigida per S. S. Joan Pau II amb la butlla "Christifidelium salutem."

El temple deu el seu nom a l'Hospital del Sant Esperit, situat fora de la muralla per acollir els forasters que arribessin malalts. Les obres de la nova església, d'una sola nau, començaren l'any 1575. El 21 de novembre de 1593 s'hi va traslladar el Santíssim Sagrament des de la capella de l'Hospital i hi va començar el culte. Les obres, però, van durar fins l'any 1616. Més endavant es va construir la Capella del Santíssim, l'atri neogòtic (de començaments del s. XX) i, finalment, el fris de disseny modern que recobreix la sala Capítular, obra de Francesc Bacardit, bastida sobre l'atri l'any

1999. L'any 2005 van ser col·locades les quatre escultures de bronze que ornamenten l'actual façana del temple i que representen Sant Benet, l'arcàngel Sant Miquel, Santa Elena i Sant Antoni Maria Claret, obra de l'escultor guipuscoà Luis Beitia de Azkoitia.

El juliol de l'any 1936 el foc destruï tots els altars i retaules, començant pel retaule barroc de l'altar major, obra de Joan Mompeó (s. XVIII) i el de la Mare de Déu del Roser. També foren destruïdes les escultures dels apòstols situades a l'atri, obra de Josep Llimona. Recentment n'hi han estat col·locades unes de noves, obra de l'escultor gallec Nicanor Carballo. En el timpà hi ha un relleu que representa la Santíssima Trinitat, obra de Carles Armiño.

L'**altar**, centre de tota església, va ser bastit al mig del presbiteri, fet que va permetre la seva fàcil adaptació per a dir les misses de cara al poble. La mesa és de marbre de Figueres, amida 2,65 m d'ample i 1,15 m de fons i està sostinguda per dotze columnes avui no visibles. Damunt l'altar, el Crist és tallat en fusta de cirerer i policromat. Inclina el cap sobre l'espatlla dreta. Les mans de Jesús estan clavades no al palmell sinó al monyó. La creu és de metall, adornada amb aplicacions de pedres i vidres de color. La seva situació, suspesa del baldaquí a una certa alçada, permet copsar en una sola mirada la imatge de Crist en creu, l'altar, el celebrant i el Pa i el Vi, tot reforçant així el significat del sacrifici eucarístic. Al **baldaquí** que cobreix l'altar, quatre columnes estriades sostenen quatre figures. Són el profetes Isaïes, Ezequiel i Joel i l'arcàngel sant Gabriel. Cadascun porta un rotlle on es llegeix un passatge del seu llibre que parla de l'Esperit, llevat de Gabriel, que du el verset "L'Esperit sant vindrà sobre teu" adreçat a la Verge Maria en l'Anunciació (Lc 1,35). Aquestes imatges estan relacionades amb el conjunt del retaule. El cobricel està format per tres corones concèntriques. A la part de sota s'hi representa: a la més ampla, els dotze fruits de l'Esperit (Gal 5,22-23); a la del mig, els set dons (Is 11,2); a la superior i més petita, Jesús com a símbol de la caritat divina i sol de justícia.

A banda i banda, els **ambons** foren instal·lats segons el criteri tradicional: a la dreta dels fidels el de l'Epístola i a l'esquerra el de l'Evangeli. Actualment totes les lectures es proclamen des de l'ambó de l'Evangeli, i l'altre ha quedat com a lloc per a les

monicions i direcció de cants. A l'ambó de l'Evangeli hi ha en relleu les figures dels quatre evangelistes, i al de l'Epístola hi figuren: Moisès (la Llei), David (els salms) i alguns profetes.

El **cor** consta de deu setials per banda. Als espatllers hi ha diverses representacions en relleu, que comencen a un i altre costat amb les figures d'Adam (dreta) i d'Eva (esquerra). Al fons, el plafó central, sota de Sant Pere i sobre la càtedra, s'hi representa el martiri de Sant Pere, crucificat de cap per avall. El complementen, als laterals, les escenes de l'alliberament de Pere per l'Àngel quan estava encadenat a la presó (Ac 12, 6-11) i l'escena del *Quo vadis*, quan, segons la tradició, Crist s'aparegué a Pere per encoratjar-lo a tornar a Roma, on havia de ser martiritzat. El primer seient de l'esquerra, més enlairat i protegit, era utilitzat pel Prior. La seu del prevere celebrant es col·loca davant l'altar, al mig, al pla del presbiteri. Amb els arranjaments de l'any 1992, en començar el IV Centenari de la Basílica, es va fer una seu al fons per als dies de més solemnitat. Aquesta seu tenia ja una forma de càtedra, però no ho era. Per això fou emprada per preveres (els Priors), per bisbes i pel P. Abat de Montserrat. Amb la presa de possessió de Mons. Josep Àngel Saiz Meneses, primer bisbe de Terrassa (25 de juliol de 2004), la seu esdevingué **càtedra** i els preveres ja no hi poden seure. Només hi seu el Bisbe diocesà o bé un altre bisbe a qui aquest li ho concedeixi. Sota la imatge de sant Pere i sobre el plafó en relleu, hi ha des de llavors l'escut episcopal.

El cor forma com un sòcol al **retaula**. Bastit d'acord amb el "Projet de l'Isaïes," és obra de l'arquitecte Lluís Bonet Garí. Les escultures i relleus són d'Enric Monjo, i les pintures, d'Antoni Vila Arrufat. Va ser dut a terme entre els anys 1940 i 1949 i constitueix un exemple notable dintre de les restauracions d'esglésies després de la Guerra Civil. Alguns detalls que acompanyen les escultures van ser acabats en la dècada dels 50. Les pintures van ser restaurades després de l'incendi de la capella del Santcrist (1979).

Al punt més alt del retaula ("Té molt amunt el seu tron i des d'allí s'inclina per veure el cel i la terra", Sl 112, 6-7) hi ha representat el **Pare Etern** (10 m d'alçada per 5 d'amplada), amb aparença d'ancià venerable de cabells i barba blanca (Dn 7, 9; Ap

1, 14), amb túnica blanca i mantell vermell (ls 6,1-4). Darrera la seva testa nimbada, el triangle simbolitza la Trinitat; amb la ma dreta beneeix i amb l'esquerra sosté el món. Es troba dins una *mandorla* de setze serafins que recorda una disposició molt típica de l'art romànic. Juntament amb el Fill (representat a la creu de l'altar) i amb l'Esperit Sant formen la **Santíssima Trinitat**. Aquest darrer, titular de la catedral, està representat al centre del retaule, així com també a la clau de volta del presbiteri, en l'habitual forma de colom. També hi veiem representada la **Mare de Déu** en la seva Assumpció al cel, en una figura esvelta dins d'un medalló, així com els **arcàngels** sants Miquel (dreta) i Rafael (esquerra) en escultura; la resta d'**àngels**, pintats al mur del presbiteri amb túnica blau cel i cabellera rossa, porten a les mans unes cintes amb la inscripció "Al·leluia" i a mesura que es va pujant, s'inclinen en adoració fins a arribar als dos àngels que estan representats a la volta, prop del Pare Etern. En escultura hi són presents també els dotze **apòstols** (entre ells, es representen escenes dels Fets dels Apòstols), els **evangelistes** (Mateu i Joan ja són entre els apòstols, Lluc i Marc es troben en plafons al costat de sant Pere) i els sants **patrons de Terrassa** (a més de sant Pere, ja anomenat, són sant Cristòfol, amb el nen Jesús a coll, i sant Valentí, amb la palma del martiri). Els plafons laterals representen dues escenes on es mostren intervencions de l'Esperit Sant: l'**Anunciació** (l'àngel anuncia a Maria que concebrà Jesús per obra de l'Esperit) i el **Baptisme de Jesús** al Jordà per Joan Baptista (l'Esperit davalla damunt d'ell en figura de colom, manifestant l'amor del Pare).

En resum, el retaule vol presentar el misteri de la **Trinitat**, amb especial protagonisme de l'Esperit Sant, titular de l'església, i vol simbolitzar l'Església del Cel, que s'uneix a la de la Terra reunida per celebrar l'Eucaristia. Cal notar que els éssers que són només esperit són representats al retaule en pintura, amb figures planes, pintades als murs; els éssers humans, en canvi, són figurats per escultures, amb volum, excepció feta de la imatge del Sant Esperit i dels arcàngels, que també són escultures.

Al fons de l'ala dreta del creuer, en una capella sufragada per l'entitat Amics de les Arts, es troba el grup escultòric del **Crist Jacent**, encarregat el 1539 a Martín Díez de Liatzasolo, que prové de la capella de l'Hospital. El juliol de 1936, en ser

incendiada l'església, el grup escultòric fou trossejat a la cripta on es estava situat, sota el presbiteri, però es pogué compondre novament.

A les altres **capelles** hi ha diverses obres d'interès. De Francesc Juventeny hi ha les imatges de la Inmaculada, amb els relleus laterals de la seva capella, i de la Mare de Déu de la Soledat. D'altres són obra de tallers salesians. Les obres més modernes són les més properes al presbiteri. A la Capella de la Mare de Déu del Roser, la imatge barroca (s. XVIII) està envoltada per un retaule amb els misteris del Sant Rosari obra del pintor terrassenc Josep Camí Aliart. A la capella de sant Josep, la imatge és feta per Gabriel Alabert (1993). Són elements dignes d'esment el Cambril de la Mare de Déu de Montserrat (1947), sota de la qual hi ha l'escultura de sant Ignasi jacent en rapte, obra de Josep M. Camps i Arnau; i el Baptisteri (1940). La capella del Santíssim és obra de l'arquitecte Lluís Moncunill (1907) deixeble d'Antoni Gaudí, amb arcs el·líptics i un retaule del Sant Sopar en relleu policromat, obra de Rafael Solanic.

L'ala esquerra del creuer, on hi hagué la capella del Santcrist malmesa per l'incendi de 1979, fou restaurada i habilitada l'any 1992 com **a museu**. Entre les obres que conté destaquen: l'Evangeliari de Terrassa, text manuscrit anomenat *textus argenteus* del segle XI, procedent de la seu de Manresa; el quadre del Sant Sopar de Claudio Lorenzale (1850) que havia estat a la capella del Santíssim; l'urna amb els reliquiariis dels sants patrons; les àmfores per als Sants Olis, obra de Manel Tena (2005); vasos sagrats, peces d'orfebreria i ornaments antics. S'hi guarden també les imatges dels passos de la Processó del Sant Enterrament (Divendres Sant), suspesa l'any 1968, i un plafó amb el davallament de la Creu, fet recentment. Igualment s'hi conserven tres butlles de Pius XII: la que atorgà el títol de Basílica Menor (amb especial esment de l'Acció Catòlica) i les que mostren els nomenaments episcopals del Dr. Ramon Sanahuja, bisbe de Sogorb (1944-1950) i posteriorment de Cartagena-Múrcia (1950-1969), i del Dr. Josep Castelltort, bisbe d'Astorga (1957-1960), que foren els impulsors de la restauració material del temple i de l'animació pastoral de la parròquia després de la guerra. Al sòl hi ha també la làpida que assenyala la sepultura de Joan Mompeó (mort el 5 de desembre de 1726), descoberta durant la restauració.

Per completar la visita a la catedral i connectar amb les més primitives arrels cristianes de Terrassa, és molt aconsellable de visitar el grup **episcopal de la seu d'Egara** (popularment anomenat “les esglésies de Sant Pere”). Es tracta d'un conjunt d'edificacions, les esglésies de Sant Pere, Sant Miquel i Santa Maria, que daten des d'època paleocristiana fins a època romànica. Constituïren el centre cultural de l'antiga diòcesi d'Egara, que existí entre els segles VI i VIII. Han estat restaurades recentment i integren un dels conjunts episcopals excavats i visitables més importants d'Europa; l'església de Sant Pere, on es conserva un important retaule obra de Jaume Huguet (s. XV), continua tenint funcions de parròquia.